

Fodring af hjortevildt?

Tekst: Lene Midtgaard og Niels Søndergaard

NATUR/VILDTFORVALTNING: Det første spørgsmål, man kan starte med at stille sig selv, er: Hvorfor ønsker jeg at starte med at fodre? Og det andet: Er det nødvendigt? Som udgangspunkt bør fodring kun igangsættes ved et erkendt behov, og det danske hjortevildt har umiddelbart ikke behov for tilskuds fodring.

Tilbud om alternative fødekilder kan have en adfærdsregulerende virkning på hjortevildtet. F.eks. kan anlæg af aflastningsarealer, hvor det store hjortevildt ugeneret kan søge føde, være med til at reducere markskader ved at tilbyde et alternativ til markafgrøderne. Placering, udformning og graden af forstyrrelse er afgørende for, om arealet virker efter hensigten. Det skal med andre ord være mere fordelagtigt for dyrene at op-

holde sig på aflastningsarealet end på marken.

Fodring for at hjælpe hjortevildtet igennem vinteren kan have den ulempe, at svage og syge dyr får hutlet sig igennem vinteren. Disse dyr ville ikke overleve under naturlige omstændigheder, og et dyr, som er svagt i fysisk forstand, vil – hvis det indgår i reproduktionen – ikke bidrage til bestanden med sunde og stærke individer.

Sociale strukturer

I Danmark har vi fire forskellige hjortevildtarter: råvildt, sika, dåvildt og kronvildt. Råvildtet er feinschmeckere, som blandt andet opsøger skud, knopper og urter. Det er mere selektivt i sit fødevalg, end f.eks. kronvildtet er. Råvildt foretrækker at leve af-

skåret fra sine artsfæller. Typisk lever bukken alene store dele af året i det territorie, han har etableret, mens råen færdes alene med sine lam. Bukkens territorie overlappes ofte af en eller flere rørs homerange. Om vinteren kan råvildtet dog ses i store spring, når det færdes på åbne arealer.

Råvildtets immunforsvar er derfor ikke gearret til at have tæt kontakt til mere end få artsfæller store dele af året, og ved at opsøge foderpladser, hvor mange andre dyr færdes, og smittetrykket er højt, udsættes det for en øget smitterisiko.

”Råvildtssyge”, som ikke er en egentlig sygdom, men en betegnelse for et sygdomsbillede med en række symptomer, som går igen i de dyr, som findes enten døde eller svækkede, kendetegnes blandt andet ved

Før man overvejer at begynde at fodre sit hjortevildt, er der nogle spørgsmål, man bør stille sig selv. Ligeledes er der lovgivning, og viden om hjortevildtet i det hele taget, som er vigtig at have kendskab til og efterleve, hvis man begiver sig ud i fodring af hjortevildt.

Om vinteren ses råvildt nogle gange i spring på åbne arealer. Resten af året er det absolut ikke socialt anlagt. Foto: Jan Skriver.

en høj parasitbelastning, diarré og tegn på et fordøjelsessystem i ubalance og kan ofte sættes i forbindelse med fodring.

Kronvildtet lever i en helt anden social struktur end råvildtet. Hos kronvildtet lever hundyrene i familiegupper med årets kalv, småhinder og andre beslægtede hinder og deres kalve. Gruppernes størrelse og interaktion med hinanden varierer. I brunsten samler pladshjorten store rudler for at kunne beslå så mange hinder som muligt, når de kommer i brunst. Kronvildtet er derfor vant til at have mange artsfæller omkring sig, og dets immunforsvar er indrettet til det. Dåvildtet færdes også i rudler, og afhængig af hvor tæt bestanden er, vil de to køn være opdelt i forskellige rudler. Ved lavere tæthed-

er forekommer også rudler med begge køn repræsenteret.

Drøvtyggermaven

Et tredje relevant spørgsmål at stille sig selv inden en eventuel opstart på fodring af hjortevildt er, om man har mulighed for og lyst til at lægge det nødvendige arbejde i det. Hjortevildt er drøvtyggere, og drøvtygernes fordøjelse er en kompleks størrelse, hvor særlige mikroorganismer i vommen kan nedbryde plantemateriale, som indeholder cellulose. Plantemateriale indeholder både stivelse og cellulose, og om vinteren er føden mere celluloseholdig end om sommeren.

Under selve drøvtygningen sørger spyttet, som er basisk, for at regulere pH-værdien i vommen, så den ikke bliver for sur. En for lav pH-værdi i >

Fodring med fødeemner, som minder om det, hjortevildtet normalt æder, er bedst for drøvtyggermaven. Foto: Lene Midtgaard.

> vommen skaber et ugunstigt miljø for mikroorganismene, og det vil påvirke dyrets fordøjelse og dermed dets trivsel. Bratte foderskift i perioder, hvor de naturlige fødeemner indeholder mindre stivelse, er derfor ikke hensigtsmæssige. Ønsker man at fodre, bør man derfor opstarte fodringen allerede om efteråret og blive ved helt frem til foråret.

Bæreevne

Det kan være fristende at forsøge at hæve terrænets bæreevne ved at fodre, men det er ikke kun adgangen til føde, som påvirker, hvor meget hjortevildt et givet terræn kan rumme. Der er mange faktorer, som bestemmer bæreevnen, men to, som kan fremhæves, er plads og ro. For en art som råvildtet, som kun i begrænset omfang er social, er muligheden for sit eget "space" også en faktor, som påvirker, hvor meget råvildt det enkelte terræn kan bære. For de store arter, som er mere sociale, kan en faktor som forstyrrelse have betydning for områdets bæreevne.

Mangler et område velegnet føde, kan det naturligvis have en effekt på bestandenes størrelse, men vintergrønne marker udgør et godt spisekammer. For råvildtet, som er mere selektivt i sit fødevalg, vil et varieret mosaiklandskab frem for et mere homogent landskab tilbyde et større udbud af føde, men råvildtet esser også gerne på de vintergrønne marker.

Lovgivning

For nogle år siden blev der indført et forbud mod fodring af kronvildt af både biologiske og etiske grunde.

Af hensyn til trivsel hos kronvildtet gælder forbuddet mod fodring med kraftfoder og valset korn, da disse fodertyper vil kunne påvirke dets fordøjelsessystem negativt.

Samtidig blev der også indført et forbud mod udlægning af foder til kronvildt nærmere end 130 meter fra skydestiger og skydetårne. Dette forbud blev blandt andet indført for at mindske fodring af kronvildt på små arealer. På arealer, hvor andet vildt fodres, skal fodringen tilrettelægges, så kronvildtet ikke kan komme til foderet. Bag beslutningen stod et enigt Vildtforvaltningsråd.

Fodring

Ønsker man at fodre sit hjortevildt, og er man indstillet på at lægge det nødvendige arbejde i det, bør man vælge foderemner, som minder mest muligt om den føde, hjortevildtet naturligt ville æde. Det er vigtigt at starte i god tid og blive ved indtil foråret. Det vil være mest hensigtsmæssigt at gå udenom meget stivelsesholdige foderemner som f.eks. majs. Hvis man ønsker at fodre med korn, er havre bedst. Foderpladser bør indrettes, så der er plads til, at flere dyr kan æde samtidigt. Dominerende dyr vil holde mindre dominerende dyr væk fra foderet, og det kan betyde skader på vegetationen. Arealer, som efterlades til formålet med græs og urtevegetation, eller en vildtager kan, som tidligere nævnt, bruges som aflastningsarealer, men også fodring.
nis@jaegerne.dk
lmi@jaegerne.dk

Hvad siger loven?

I Bekendtgørelse om udsætning af vildt, jagtmåder og jagtredskaber, nr. 1652 af 19. december 2017 gøres følgende gældende:

§ 13: Kronvildt må ikke fodres med valset korn eller kraftfoder.

Stk. 2: Øvrig fodring af kronvildt skal ske i en afstand på mindst 130 meter af de platforme og skydestiger, i (lovens) § 1, stk. 2, og mindst 130 meter fra anden ejendom.

Stk. 3: Uanset stk. 2 kan der ske fodring af kronvildt nærmere end 130 meter fra anden ejendom på ejendomme, hvor ejeren ikke har overdraget jagtretten på kronvildt til andre.

I Bekendtgørelse af lov om jagt og vildtforvaltning, nr. 265 af 21. marts 2019 gøres følgende gældende:

§ 28: Udfodring af vildt med jagt for øje må ikke finde sted. Vildt må ikke beskydes på jorden eller på vandet i umiddelbar nærhed af foderplads.

Dåvildtet er ikke specielt selektivt i sit fødevalg, og i modsætning til råvildtet går de mere op i kvantitet end i kvalitet. Foto: Max Steinar.